

رشد فرهنگ مطالعه و افزایش عقلانیت عامل مهمی در جلوگیری از ناهنجاریهای فرهنگی است

یک عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی با بیان اینکه تقویت عقلانیت با آموزش انجام می شود و به دنبال تقویت عقلانیت، ترویج مطالعه بسیار مهم است...

یک عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی با بیان اینکه تقویت عقلانیت با آموزش انجام می شود و به دنبال تقویت عقلانیت، ترویج مطالعه بسیار مهم است، گفت: تا زمانی که فرهنگ مطالعه رشد و عقلانیت گسترش پیدا نکند همواره با ناهنجاریهای خرد و کلان مواجه خواهیم شد.

به گزارش خبرنگار مهر، دکتر بخشعلی قنبری، عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی در گفتگو با مهر به بررسی برخی از ناهنجاریهای فرهنگی و اجتماعی جامعه پرداخت که اکنون گزارشی از این گفتگو را با هم می خوانیم.

*در ابتدای بحث لازم است تعریف اجمالی از فرهنگ داشته باشید تا سؤالهای بعدی را مطرح کنیم؟

مراد از فرهنگ مجموعه عقاید، باورها و مجموعه اموری است که به این موضوعها مربوط است، یعنی در واقع بخش معنوی زندگی انسان را تحت عنوان فرهنگ مطرح می کنند.

*آیا مسائل فرهنگی قابل مدیریت یا مهندسی هست یا نه؟

ما می توانیم به فرهنگ جهت دهیم، می توان فرهنگ را به گونه ای مدیریت کرد که مشخص شود جهت گیری فرهنگی ما به کدام سمت باشد. واقعیت این است که مباحث فرهنگی با بخشنامه و قاعده و قانون در مدت زمان تعیین شده و دستوری، تغییر پیدا نمی کند به همین دلیل عموماً مسائل زمان بری هستند. در برنامه ریزی های فرهنگی باید همیشه به جنبه زمان توجه کرد یعنی به هیچ وجه نباید انتظار داشته باشیم که با بخشنامه تغییر و تحول فرهنگی در حوزه ای به سرعت صورت گیرد.

*سهم دولت و مردم در ارتقای مسائل فرهنگی چیست؟

از پیامبر اسلام(ص) حدیثی نقل شده که حضرت فرمودند: «الناس علی دین ملوکهم»، دین به عنوان نهادی فرهنگی در جامعه دارای قدرت و نقش بالایی است. پیامبر اسلام(ص) می فرمایند: مردم در دین داریشان تابع دولتمردانشان و حکومتشان هستند، حاکمان به هر سمتی گرایش پیدا کنند مردم هم به آن سمت گرایش پیدا می کنند؛ مخصوصاً در جوامع توده وار، نقش دین در جهت گیریهای فرهنگی به مراتب بالاتر است. در جوامعی که ساختاری هستند و مدنی اداره می شوند در آنجاها هم سهم دارند اما سهم شان به اندازه جامع توده وار نیست، ولی در عین حال سهم دولتها در تبلیغات فرهنگی بسیار زیاد است البته همان طور که اشاره کردم دولتها نمی توانند با بخشنامه امری را معین و مسجل کنند اما می توانند جهت دهی کنند. به همین دلیل در برنامه ریزی ها باید جهت گیریهای مشخص شود ولی به رغم اینکه برنامه ها را اجرا می کنند نباید انتظار داشته باشند مثلاً امروز کاری را انجام دادند دو ماه بعد نتیجه اش مشخص می شود. کار فرهنگی در کوتاه مدت پاسخ نمی دهد و نیاز به زمان دارد. اگر مردم نخواهند، دولت نمی تواند کار فرهنگی انجام دهد. مثلاً سی و پنج سال پیش نام برخی از خیابانها و میدانها عوض شد اما هنوز کسی خیابانها و میدانها را به نام جدید نمی خواند. در جنوب تهران، میدانی بنام میدان اعدام وجود دارد هیچ کس این میدان را بنام جدید - میدان محمدیه - نمی خواند. اگر مردم اراده نکند و اگر دولت در زمان خاصی، کاری را انجام ندهد، البته مسائل فرهنگی به آسانی ساری و جاری نمی شود.

*نگاه مردم به گونه ای است که هرمسأله سیاسی، اجتماعی و فرهنگی و ... را به دولت نسبت می دهند و می گویند چرا دولت اینها را درست نمی کند. به نظر شما مسئولیت دولت در این امور تا چه حد است؟

واقعیت است که نقش دولت و ملت در مسائل مختلف فرهنگی، اجتماعی و سیاسی و ... تبیین نشده است، وگرنه دلیل ندارد که همه مسئولیتها را به دولت نسبت بدهیم، سهم سایر حوزه ها مانند خانواده، آموزش و ... هم بسیار است. تمام نهادهایی که در جامعه وجود دارد به نوبه خودشان سهمی در تنظیم فرهنگ جامعه دارند. بنابراین توجیه مناسبی نیست که فقط دولت را در همه امور مسئول بدانیم. سهم دولت در بعضی جاها بیشتر از سایر نهادهاست و اصلاً بسیاری از نهادها دولتی هستند اما سهم دیگر عوامل را نباید نادیده گرفت.

*نمونه های مختلف ناهنجاری در جامعه ما وجود دارد. به نظر شما چگونه می توان این معضلات را حل کرد؟

سهم قابل توجهی از این ناهنجاری ها در دو حوزه قابل بررسی است: یکی حوزه آموزش، که تقویت عقلانیت در این حوزه انجام می شود و به دنبال تقویت عقلانیت، ترویج مطالعه بسیار مهم است. حداقل مطالعه مردم ایران شش ثانیه و حداکثر زمان مطالعه 20 دقیقه است. با این آمار چه انتظاری از وضعیت فرهنگی و اجتماعی و ... جامعه چیست؟! انتظار شما این است جامعه با این آمار دچار ناهنجاری نشود؟! آموزش در سطوح مختلف توسط نهادهای گوناگون باید به صورت گسترده و وسیع انجام شود. فرهنگ ایرانی ها، فرهنگ شفاهی است و معمولاً مردم مطالعه نمی کنند و کتاب نمی خوانند. تا زمانی که فرهنگ مطالعه رشد و عقلانیت گسترش پیدا نکند همواره با ناهنجاریهای خرد و کلان مواجه خواهیم شد. بخش دیگری هم به حوزه دولت بر می گردد. دولت باید با ناهنجاری فرهنگی مبارزه کند. نباید برنامه ها نیمه کاره رها شود. این گونه کارها تلقی بدی در ذهن مردم می گذارد. بنابراین از این طریق هم می توان جلوی برخی از این ناهنجاری ها را گرفت.